

T.C.

UYUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/69

Karar No : 1980/133

ÖZET: Politik ve ideolojik saikle işlenen suçlara ait davaların Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiği hk.

K A R A R

Davacı : K.h.

Sanıklar : Salih Aydoğan Büyüközden, Hikmet Çiçek

O L A Y : Sanıklardan Salih Aydoğan Büyüközden'in yasal sorumluluğunda İstanbul'da günlük olarak çıkan "Aydınlık" gazetesinin 5.11.1978 günlü nüshasında ikinci sayfasında, diğer sanık Hikmet Çiçek imzasıyla "Kontr-Gerilla'dan hesap soralım" başlıklı bir yazı yayımlanmıştır. Bu yazıda; Türk Ordusu'nun Genel Kurmay'ın planlarına göre yer ve zamanı belirlemek suretiyle yurt kesiminde oluşturduğu tatbikatlarından doğu illerini kapsayan "kanatlı jandarma tatbikatı'nın bir milli zulüm provası olduğunun belirlendiği, varlığı iddia olunan Kontr-Gerilla ve MHP lilere karşı fiili mücadele verme doğrultusunda halkın tahrik edildiği, Türkiye halkını kanatlı jandarma tatbikatlarından uygulanan milli zulüm provalara değil, milli eşitlik birleştirecektir şeklindeki sözlerle milli zulüm gördüğü ifade olunan halkın aynı olduğunun anlatıldığı, yazıda sözü geçen Kürt ve Türk emekçileri sözü ile bu anlatımın birlikte değerlendirilmesi sonucu Türkiye koşullarında etnik bir grup ve ayrı bir millet olarak Kürt Milletinin varlığının iddia edildiği" ileri sürülerek İstanbul C.Savcılığı tarafından 31.1.1979 günlü iddianame ile sanıkların; "Neşir yoluyla Devletin askeri kuvvetlerini tahkir ve tezyif etmek, halkı kanunlara karşı gelmeye teşvik ile melekletin emriyetine tehlike iras edecek makale yayımlanmak ve milli duyguları zayıflatıcı mahiyette kürtçülük propagandası yapmak" suçlarından dolayı Türk Ceza Yasası'nın 159/1., 179/Son, 142/3-5., 155., 31., 33., 71., 74. maddelerine göre cezalandırılmaları istemiyle İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi'ne kamu davası açılmıştır.

İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi, 12.7.1979 gününde, 1979/63-203 sayı ile: Sanıklara atılı suçların niteliğine, sıkıyönetimin uzatılması ve kapsamının genişletilmesine dair T.E.M.M.nin kararlarına göre davaya bakmak sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevine girdiğinden mahkemenin görevsizliğine" karar vermiştir.

İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi, 19.2.1980 gününde, 1979/1065 sayı ile: "Sanıklara atılı suçların sıkıyönetim ilânına neden olan suçlardan olmadığı, zirâ sıkıyönetimin yaygın şiddet eylemlerinin kesin belirtilerinin ortaya çıkması nedeniyle ilân olunduğu, gazetede yayınlanan yazıda şiddet eylemi unsurunun bulun-

maddeği, 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri karşısında davaya bakmanın İstanbul 1. Ağır Ceza Mahkemesi'nin görevinde olduğu kanısına varıldığından 2247 sayılı Yasa'nın 19. maddesine göre görevli yargı merciinin belirlenmesi için Uyuşmazlık Mahkemesi'ne başvurulmasına karar verilmiş ve ilgili belge örneklerini Mahkememiz'e gönderilerek duruşma, mahkememiz kararına değin ertelenmiştir.

İNCELEME VE GEREKÇE: Türk Ulusu adına yargı yetkisini kullanan Uyuşmazlık Mahkemesi Ceza Bölümü, Başkan Ahmet H. Boyacıoğlu, Üye Fethi Özduval, İsmail Oğuz, Orhan Erdem, Şeref Tolungüç, Servet Tüzün ve İsmet Onur'un katıldığı 5.5.1980 günlü oturunda, geçici raportör Danıştay Yardımcısı M.İlhan Dinç'in düzenlediği rapor ile dosyadaki belgeler, Cumhuriyet Başsavcılığı ile Askeri Yargıtay Başsavcılığı'nın Askeri Yargı'nın görevli olduğu yolundaki düşünce yazıları okunduktan; oturuma, Cumhuriyet Başsavcısı yerine katılan yardımcı Durmuş Ganioglu ile Askeri Yargıtay Başsavcısı yerine katılan Yardımcı Yavuz Öğüt'ün aynı doğrultudaki sözlü açıklamaları dinlendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü;

Suç, sıkıyönetim ilânından önce işlenmiştir. Bu durumda görevli yargı yerinin belirlenmesi için Anayasa'nın 124. ve 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri birlikte değerlendirilmelidir.

Anılan maddelere göre, bir suçun sıkıyönetim askeri mahkemelerinde görülebilmesi için sıkıyönetim ilânını gerektiren suçlardan olması ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içinde bağlantılı bulunması zorunludur.

Sıkıyönetim ilân nedenlerini gösteren Anayasa'nın 124. maddesi ve sıkıyönetim mahkemelerinin görevlerini belirleyen 1402 sayılı Yasa'nın 13. ve 15. maddeleri hükümleri karşısında, olay kısmında oluş biçimi açıklanan suçların; ideolojik amaçlı olmasına, süre gelen yaygın şiddet eylemlerinin fikri hazırlıklarının bu tür yayınlardan kaynaklanmasına, keza anılan suçların; Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni, temel hak ve özgürlükleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet eylemlerinin ve anarşik ortamın yaratılmasının kökenini oluşturmasına göre, sıkıyönetim ilânını gerektiren ve sıkıyönetim mahkemelerinin el koyduğu suçlarla genel ve ortak amaç içerisinde bağlantılı olduğunu kabul etmek gerekir.

Bu nedenlerle davanın Askeri Yargı yerinde görülmesi gerektiğinden İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin başvurusunun reddine karar verilmelidir.

Bu görüşe Servet Tüzün katılmamıştır.

T.C.

UTUŞMAZLIK MAHKEMESİ

CEZA BÖLÜMÜ

Esas No : 1980/69

KARARI OY YAZISI

Sanıklara isnat olunan eylemlerinden dolayı yargılanmaları gereken görevli ve yetkili mahkemenin tayin ve tesbit edilebilmesi için evveleminde sıkıyönetim askeri mahkemelerinin ve yetkilerinin görev ve yetkilerini gösteren 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun ilgili maddelerinin değerlendirilmesi gerekmektedir.

Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görev ve yetkileri 1402 sayılı sıkıyönetim Kanununun 13, 14, ve 15. maddeleri ile tedvin edilmiştir. Sanıklara isnat olunan suçlar sıkıyönetim ilânından evvel işlenmiş olduğunu ve sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara, sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılması esas ve usulü aynı kanunun 13. maddesinde belirtildiği ve sıkıyönetim ilânını gerektiren hallerde bağlı eylemler başlığını taşıyan bu madde de aynen, "Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçları, sıkıyönetim ilânından evvel işlemiş olanları, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçları işleyenlerin davalarına, suç sıkıyönetim bölgesi dışında işlenmiş olsa dahi sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılır" denildiğine nazaran, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin sıkıyönetim ilânından evvel işlenen suçlara bakabilmesi için dava konusu eylemin sıkıyönetim ilânına sebep olan suç veya isnat olunan eylemin "Sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu herhangi bir suçla umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş bulunması şeklinde iki esas kabul edilmiş olmaktadır.

Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ile 13. madde de yer alan irtibat deyiminin hukuki durumlarının neden ibaret olduğunun tayin ve tesbiti için;

a) Sıkıyönetim ilân sebeplerini gösteren 334 sayılı Türkiye Cumhuriyeti Anayasa'sının 124. maddesinin,

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi Havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.'nin kararı münderecaasını incelenmesine lüzum ve zaruret vardır.

a) 334 sayılı T.C. Anayasa'sının 124. maddesinde sıkıyönetim ilân sebepleri olarak;

1- Savaş hali, 2- Savaşı gerektirecek bir durumun baş göstermesi, 3- Ayaklanma olması, 4- Vatan ve Cumhuriyete karşı kuvvetli ve eylemli bir kalkışma olduğunu gösteren, 5- Ülkenin ve Millet'in bölünmezliğini içten ve dıştan tehlikeye düşüren, 6- Anayasa'nın tanıdığı hür demokratik düzeni ortadan kaldırmaya yönelik, 7- Temel hak ve hürriyetleri ortadan kaldırmaya yönelik yaygın şiddet hareketleri hakkında kesin belertilerin meydana çıkması gibi haller gösterilmiştir.

b) Bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi 24.4.1979 sayılı Bakanlar Kurulu Kararnamesinde ise, "Anayasa'nın 124. maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıklara karşı, 26.4.1979 tarihinde geçerli olmak üzere, sıkıyönetim yeniden iki ay süre ile uzatılması isteminde bulunulması" kararlaştırılmış işbu Bakanlar Kurulu istemi T.B.M.M.'nin 25.4.1979 tarih ve 7. birleşiminde onaylanmıştır.

Yukarıda yapılan açıklamalar, bazı illerde ilân edilmiş bulunan sıkıyönetim süresinin uzatılmasına dair istemi havi Bakanlar Kurulu Kararnamesinin onaylanmasına ilişkin T.B.M.M.'nin kararı münderecatı ve Anayasa'nın 124. maddesi ve sanığa isnat olunan fiiller nazarı itibare alınmak suretiyle değerlendirildikte; Anayasa'nın 66. maddesi gereğince T.B.M.M. nce savaş hali ilânına karar verilmediği sürece tetkik konusu olan sıkıyönetim ilânına dair kararnamede olduğu gibi "Anayasa'nın 124. maddesinde öngörülen her türlü durum ve olasılıkla ra karşı sıkıyönetim ilânının "kararlaştırılmış olduğu belirtilmiş olsa dahi; işbu sıkıyönetim ilân kararının Anayasa'nın 124. maddesinde gösterilen sıkıyönetim ilân sebeplerine "savaş hali"ni kapsadığının düşünülmesi bahis konusu olmayacağına göre; sözü edilen bu hali dışında kalan ve Anayasa'nın 124. maddesinde yer alan ve yukarıda sayılan eylemlerin

sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar ve sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu hangi bir suçla umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibatlı bulunan suçların ise murtebi suç olarak kabul edilmesi gerekir. Kanun koyucu, işbu maddeyi kabul ederken bu mahkemelerin belirli ve sınırlı nitelikteki suçlarla bakabileceği esasını öngörmüştür. Anayasanın 13. maddesinde yer alan ve sıkıyönetim ilân sebepleri olarak gösterilen suçlar dışında kalan eylemlere, sıkıyönetim askeri mahkemelerince bakılması, sözü edilen mahkemelerin "Ceza kinliğini arttırmak için hızlı yargılamayı sağlamak" şeklindeki kuruluş gayeleri ile bağdaşmaz. Bu mahkemelerin bakacağı suçların çeşidi ve sayısı arttırıldığında "sürat" husu da aynı oranda olumsuz etkileme bahis konusu olacağına ve dava konusu olayda ise;

Sanıklara isnat olunan eylemin; sanıklardan Salih AYDOĞAN BÜYÜKÖZDEN'in yasal sorumluluğunda İstanbul'da günlük olarak çıkan "Aydınlık" gazetesinin 5.11.1978 tarihli nüshasının ikincisi sayfasında diğer sanık Hikmet ÇİÇEK imzasıyla yer alan "Kontr-Gerilla'dan hesap soralım" başlıklı yazının münderecatı itibarıyla T.C.K. nun 159/1, 179/Son, 142/3-6 ve 13. maddelerinde yazılı suçları işlemiş oldukları iddiasını kapsadığı ve adı geçen iki sanık haklarında işbu fiillerinden dolayı kamu davasının açılmış olduğu anlaşılmakta ve dava konusu fiilin işbu mahiyeti ile şiddet başvurusu olarak işlenmiş olduğu söz konusu edilemeyeceği ve Anayasa'nın 124. maddesinde "Sıkıyönetim ilân sebepleri" olarak gösterilen bütün hall için sarahaten "yaygın şiddet hareketlerinden" dönüştürülmüş olmaları şartı aranmadığına, tetkik konusu olayda olduğu gibi şiddete dönüştürülmemiş eylemlerin 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13. maddesi 1. cümlesinde yazılı "Sıkıyönetim ilânına sebep olan suçlar olarak kabul edilemeyeceği ve ayrıca söz konusu fiilin, sıkıyönetim askeri mahkemelerinin el koyduğu hangi bir suçla umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibatlı olarak işlenmiş olduğunu zahrettilen dava dosyasında herhangi bir delil bulunmadığına ve bu durum muvacehesinde de aynı kanunun 2. maddesinde yer alan "umumi ve müsterek gaye içerisinde irtibatlı olması" koşulu da gerçekleşmediği ve yukarıda açıklanan koşulların gerçekleşmemesi halinde sırf suçun sadece kanunî unsurları nazarı itibare alınarak ve bu nedenle herkesin sıkıyönetim halli dışında olağan hallerde işleyebileceği bir suçta bakmakla olayın nitelik ve işleniş şekli bakımından ve bu hususlar değerlendirilmeden sıkıyönetim askeri mahkemelerinin görevli olduklarının kabulü" 1402 sayılı Sıkıyönetim Kanununun 13. maddesi 2. cümlesinde yer alan "batıl ve 15. maddenin 1. fıkrasında açıklanan "Sıkıyönetim ilânına ve faaliyetlerine iliştirilme koşullarının, ne nitelik vane nicelikte olursa olsun bütün suçlar için mevcut olup olmadığının araştırılması gerektiği şeklindeki kural ile bağdaşmayacağı gibi Anayasa'nın aynı yargı başlığını taşıyan 32. maddesindeki "Hiç kimsi kanunen tâbi olduğu mahkemeler başka bir merci önüne çıkarılamaz" şeklindeki ve sanıklar için "teminat" şartı olarak öngörülen görev kuralının uygulanmasını gibi gelişik bir durumun meydana gelmesini sağlayacağı ve netice itibarıyla işbu nedenlerle sıkıyönetim ilânından önce iktisad edildiği iddia olunan dava konusu fiile sıkıyönetim askeri mahkemelerinde bakılamayacağı düşüncesiyle çözümlük görüşüne karşıyım.

Üye
Servet TÜZÜN

SONUÇ: Anlaşmazlığın, çözümü, niteliğine göre Askeri Yargı alanına girdiği-
ne, bu nedenle İstanbul Sıkıyönetim Komutanlığı Askeri Mahkemesi'nin başvurusunun
reddine, Servet Tüzün'ün karşı oyuyla ve oyçokluğuyla 5.5.1980 gününde kesin olarak
karar verildi.

Başkan.

Ahmet H. Boyacıoğlu

Üye

Pethi Özdural

Üye

İsmail Oğuz

Üye

Orhan İrdem

Üye

Şeref Tolungüç

Bu kararın Resmi gazete'de
yayını uygulanır.

Başkan

Üye

Servet Tüzün

Üye

İsmet Onur

